

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica post circumcisionem domini

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

Dominica post Circumcisionem Domini

Evangelium Matth. 2. v. 13. usque ad fin.

Non immeritò Christus in titulo Psalms 22. vocatur cerva aurora, id est, secundum Lutheri versionem: *Ein Hinde/die früh gejagt wird.* Rationem hujus appellationis habemus in hodierno Evangelio, ubi infernalis Venator per molossum suum Herodem Cervam hanc in ipsa infantia aggreditur, & persequitur, ut in Ægyptum confugere, & ibi tam diu manere opus habuerit, dum morerentur, qui vitæ ipsius insidiabantur.

Evangelium habet tres partes.

I. Est Christi fuga.

II. Herodis ira.

III. Revocationis cura.

J. J.

EXEGESIS.

Ecce Dominus ascendet super nubem levem, & ingredietur Ægyptum, & commovebuntur simulacra Ægypti à facie ejus, ita vaticinatus est de fuga Christi in Ægyptum Esaias c. 19. v. 1. Tunc erunt quinque Civitates in Ægypto, pergit Propheta, v. 18. 19. loquentes linguâ Canaan & jurantes per Dominum exercituum. Civitas Solis vocabitur una. In die illa erit altare Domini in medio terræ Ægypti.

Hoc vaticinium impletum est in hodierno Evangelio. Per nubem indicatur festinatio. dicitur plana terra mentem et scopiam Spiritus S. Vid. Borjch. Analys. sup. h. l.

natio, quia periculum erat in mora. Per quinque urbes in lingua Canaan loquentes intelliguntur fideles in Ægypto Christum agnoscentes, confitentem, invocantes, celebrantes. Per Civitatem Solis notatur Heliopolis, Urbs non procul à Cayro ad Nilum sita, vide Dieter. super hoc Evangelium pag. 141. Conveniens enim erat, ut Sol justitiæ in civitate Solis hospitium suum haberet. Ara in medio Ægypti est Christus ipse, ut vocatur Ebr. 13. v. 10.

Fuga illa describitur in 1. parte prælecti Evangelii, ubi duo potissimum consideranda veniunt

I. Angeli præceptum.

II. Josephi obsequium.

Angelus sine dubio fuit Archangelus Gabriel, qui conceptionem quoque Virgini Mariæ antea denunciaverat, Luc. 1. v. 26. unde apparet, quod omnes Angeli sint ministratorii Spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis, Ebr. 1. v. 14. & castra metantur in circuitu timentium Dominum, ut eripiant illos, Pf. 34. v. 8. magis tamen elucescet magnitudo hujus beneficii si consideremus

1. Temporis opportunitatem, quando Angelus Josepho apparuerit, nempe regressis Magis, qui ex Oriente venerant Christum adoraturi, ut v. 1. legitur. Vacuâ manu parentes Christi iter tam longinquum suscipere non potuissent, erant enim pauperes ambo. Propterea Deus Magos in Oriente

Oriente excitat, qui thesauros suos aperunt, & recens nato, moxque in exilium abiturum infanti aurum, thus & myrrham offerunt, ut viaticum haberet, unde non solum in via, verum etiam in Ægypto postmodum necessaria vitæ subsidia ipsi suppeterent. Ita fidelis est adhuc, & ultra vires neminem tentare sinit, 1. Cor. 10. v. 13. Si imponit nobis onus aliquod portandum, vires etiam confert, ne succumbamus, Pl. 68. v. 20. pusillum enim & magnum fait, & æqualiter est ipsi cura pro omnibus, Sap. 6. v. 8. Exemplo est Jacob, Gen. 28. & seqq. Elias, 1. Reg. 17. v. 5. c. 19. v. 6. Daniel, c. 13. v. 32. Ergo curam tuam projice in Domino Pl. 55. v. 23.

2. *Apparitionis modalitatem*, quomodo apparuerit, nimirum in somno, sicut Jacob scalam vidit, Gen. 28. v. 12. aliàs quoque in visibili specie apparuerunt Angeli, ut Giudeoni, Jud. 6. v. 12. & Pastoribus, Luc. 2. v. 9. Hodie verò istiusmodi apparitiones cessarunt, Ebr. 1. v. 1. propterea nec petamus, nec expectemus, nec præsumamus temerè, ne à Satana decipiamur, qui se novit transformare in angelum lucis, 2. Cor. 11. v. 14. olim locutus est Deus per somnia, Nam. 12. v. 6. nunc verò ad filium nos remittit, Matth. 17. v. 5. ad legem & ad testimonium, Esa. 8. v. 20. ad Moïsem & Prophetas, Luc. 16. v. ult. ideo quæ lectioni scripturarum non somniis jubemur attendere, 1. Tim. 4. v. 16.

3. *Mandati severitatem*, quod tribus imperativis constat

I. *Surge*, id est, somnum excute, alias de salute tua actum erit. Ecce, non dormitat, neque dormit qui custodit Israel, Pl. 121. v. 4. exempla similia vide Gen. 28. v. 12. 1. Reg. 19. v. 5. Act. 12. v. 6. Ergo Sir. 34. v. 16.

II. *Assume*, Nihil te moretur, omnia libenter desere, hoc tantum age, ut puer incolumis servetur, in quo salus mundi reposita est. Pari modo pro infantibus nostris adhuc hodie curat, & per Angelos suos ab omni malo ipsos tuetur, ut probat exemplum Agar, Gen. 16. v. 7. 8. Israelitarum in Ægypto Exod. 1. v. 16. Moïsi in fiscella scirpea, Exod. 2. v. 3. seqq. imò Angeli eorum semper vident faciem patris cælestis, Matth. 18. v. 10.

III. *Fuge*, hic non eris tutus, aliam tibi monstrabo regionem, ut gladium Herodis possis effugere. Vides igitur fugam esse licitam in persecutione personali, juxta Christi monitum, Matth. 10. v. 23. habemus insuper exemplum Davidis, 1. Sam. 19. v. 12. Eliæ, 1. Reg. 17. v. 5. Pauli, Act. 9. v. 25. qui enim periculum amat, peribit in eo, Sir. 3. v. 27. si verò persecutio sit communis, fugæ medium non arripiendum, sed manendum est, Joh. 10. v. 12. 21.

4. *Impulsiva gravitatem*, quam his verbis Angelus exprimit: Futurum est ut Herodes querat puerum ad perdendum eum. En omnium hostium consilia Deo cognita sunt, nec est sapientia, nec prudentia, nec consilium contra Dominum, Prov. 21. v. 30. ille dissipat consilia malignorum, ne possint implere manus eorum, quod cœperant, Job. 5. v. 12. vide etiam Sir. 42. v. 20. Ergo confide Deo, & hostibus tuis occine illud Esai, 7. v. 9.

5. *Loci qualitatem*, qui Ægyptus est, terra barbara & idololatræ, ut jurisdictionem Herodis declinaret, & simul indicaret, se verum esse Messiam, qui ex spiritali Ægypto populū suum liberaturus, & in cælestem terram promissionis educendus erat. Vide plures rationes in Meisnero & Dieterico.

Noetur

Notetur Consolatio pro omnibus Christi exulibus. Hic Pater cœlestis filio suo locum indicat, ubi tuto latere potuit. Confide ipsi, sicut pro filio curavit: ita etiam curabit pro te, & persecutionis tempore asylum tibi monstrabit, ubi tutus eris. Turris fortissima nomen Domini, ad ipsum currit justus & exaltabitur, Prov. 18. v. 10.

6. *Commorationis diuturnitatem*, nimirum dum dixero tibi, q. d. non semper in Ægypto eris, ego te suo tempore traducam in terram hanc. Omnia enim coram Deo ordinata sunt in numero, pondere & mensura, Sapient. 11. vers. 22. ita ejus momentum, Psalm. 39. vers. 6. etiamsi affligit, miseretur tamen secundum multitudinem misericordiarum suarum, Thren. 3. vers. 32. Israelitæ non semper in Ægypto, non semper in deserto, non semper in captivitate Babylonica, omnia certis terminis definita erant, Dan. 11. vers. 36. exilium tuum etiam aliquando finietur, quando in cœlestem patriam transfereris ubi communionem habebis cum Patre & filio, 1. Johan. 1. vers. 3. ibi *κολίτευμα* nostrum, Philip. 3. vers. 20.

Consideravimus Angeli præceptum, considerabimus etiam *Josephi obsequium*, quod hic describit

I. *Ratione modi*. Obtemperat enim

1. *Alacriter*, dum experrectus quam primum è lecto surgit, & sine tergiversatione, quod in mandatis habebat exequitur. Sequamur hanc alacritatem, quando per Angelos suos, fideles Ecclesiæ ministros Deus Pater cœlestis nos ad pœnitentiam vocat, ne cunctemur aut procrastinemus, sed statim surgamus, & vocationi divinæ morem geramus, Psal. 95. v. 8. Sirach. 5. v. 8. & 18. v. 22. & 26.

2. *Simpliciter*, absque ulla disputatione. Poterat replicare: quid in Ægypto agam inter homines istos barbaros & idololatricos. Somnium fuit, quod attendere prudentis non est, Sirach. 34. vers. 2. Si puer hic filius DEI est, ut quidem ex Angeli relatione percepimus, Herodes certè ipsum non interficiet, fortior est Pater cœlestis, & conatum illius reprimet. Sed captivus Josephus omnem rationem, & verbis mandati angelici simpliciter inhæret, assumendo puerum & matrem ejus, ut Evangelista testatur. Idem nos quoque decet. Talis obedientia custos & mater est omnium virtutum, ut Augustinus loquitur. Si igitur verbum habes, firmiter inhære, & cum Abrahamo crede contra spem is spem, planissimè sciens, quæcunque promisit DEUS, quod ea etiam facere potest, Roman. 4. vers. 21. vide etiam dicta, Deuter. 12. vers. 8. & ult. Ezech. 20. vers. 19. & applica ad articulum de S. Cœna contra Calvinianos, qui à litera recedunt, & sapientiam ipsam justificant, Matth. 11. v. 19.

II. *Ratione termini* quamdiu in Ægypto commoratus fuerit, nempe usq; ad obitum Herodis. Nam habent quoque sua fata tyranni. Conterit tandem Deus sceptrum exactoris, Esa. 9. v. 4. & dicit: hucusque venies & non amplius procedes, Job. 38. v. 11. nam viri sanguinum non dimidiabunt dies suos, Psal. 55. v. 24.

III. *Ratione scopi*, ut nimirum Prophetia impleretur, quæ legitur, Os. 11. vers. 1. ex Ægypto vocavi filium meum. Christus enim est summa totius Scripturæ, omnes Prophetæ testantur de ipso, Actor. 10. vers. 43. imò omnes promissiones divinæ in ipso sunt etiam, & in ipso sunt Amen, 2. Cor. 1. v. 20.

De

De Secundo.

Jam alteram partem Evangelii ventilandam suscipimus de Herodis ira, cujus hinc describitur

1. *Inflammatiō.* Cum enim Herodes videret, inquit Evangelista, quod illusus esset à Magis, iratus est valde. Promiserant quidem Magi se reversuros ad Herodem, sed divinitus admoniti, aliâ viâ postmodum utuntur, & rectè: Deo enim magis obediendum quàm hominibus, Act. 5. v. 29: Hinc Isidorus: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum. Quod autem Herodes inde ad iram commoveretur, ipsius malitiæ potius, quàm culpæ Magorum adscribendum est. Dolet enim, quod animi sui desiderium ipsorum morte, ceu decreverat, implere non potest, & in primis relatione illorum de novo Rege Judæorum frustratus est.

Tyranni sunt mancipia Diaboli, & sicut ille homicida fuit ab initio, & in veritate non fterit, Joh. 8. v. 44. ita quod vulpinâ non possunt leoninâ aggrediuntur, & in prima, quod ajunt, herba, ecclesiam ejusque membra, perimere studet, sibi que gratulantur quasi Deo cultum præstiterint, Johan. 16. v. 2.

2. *Operatio.* Nam

1. *Servos emittit,* qui sine dubio fuerunt milites, turba ferox & crudelis, horum operâ in perpetrando suo infanticidio utitur Herodes, quod adhuc apud milites receptum est, dum contributiones armatâ manu colligunt, & direptis omnibus tam pecora quàm homines catervatim secum abducunt. Vide quid facias. Hâc in parte centurioni tuo, non obligaris ad obedientiam. Mandatum ejus impium est, noli parere, habes ex-

emplum ministrorum Saulis, 1. Sam. 22. v. 17. Cæsari militiam, Christo innocentiam debes, quod olim Mauritius martyr Imperatori suo regerebat. Centurio non respondebit pro te in extremo judicio, sed unusquisque pro se rationem reddet Deo, Rom. 14. v. 12.

2. *Infantes occidit.* Quorum nota

1. *Innocentiam.* Bimuli enim erant & infra, & neq; Herodem, neq; servos ejus offenderant, discrimen inter dextram & sinistram non noverant, Jon. 4. v. 11. nec bonum nec malum fecerât, Rom. 9. v. 11. Comparatè tamen hæc innocentia saltem & in sensu politico intelligenda est, respectu aliorum hominum, coram Deo enim innocens non est innocens. Ex. 34. v. 7. in peccatis enim nati & concepti erant hi infantes, Pl. 51. v. 7. propterea mortis rei, quæ peccati stipendium dicitur, Rom. 6. v. 23. ad hæc parentum incredulorum ingratitude, præsertim in Bethlehemiticorum Civium, Mariam Christi matrem in stabulum ablegantium, in filiis visitare Dominus voluit, Exod. 20. v. 5. Saluti tamen ipsorum lanienâ hæc nil obfuit, sed rapti potius ita sunt à peccatoribus, ne malitia cor eorum perverteret, aut falsa doctrina animam deciperet, Sap. 4. v. 11.

2. *Copiam.* Non enim tantum unum & alterum, sed omnes pueros, nec Bethlehemitos solùm sed finitimos quoque trucidare jussit. Tutius scilicet fore judicabat tyrannus, bimulos & inferioris ætatis omnes truculentæ huic lanienæ mancipando, in excessu peccati, quàm mitius procedendo, Jesum manibus suis elabi. Imò tanta fuit Herodis in hoc negotio crudelitas, ut propriis filiis non pepercerit, proinde Cæsar Augustus teste Macrobio, postquam hoc audivit, dissecere solitus est: Se malle porcum Herodis

E quàm

quàm filium esse, quod simulatâ superstitione porcos mactare non soleat.

Libido dominandi multorum semper malorum causa est, Exod. 1. v. 16. Jud. 9. v. 5. 2. Sam. 15. v. 10. 2. Reg. 11. v. 1. Tu cave, ne imperium dominandi libidine vel affectus, vel vi invadas, vel tyrannide occupes vel cæde conserves.

Crede mihi bene qui latuit bene vixit, & intra.

Fortunam debet quisque manere suam.

3. *Patriam.* Nam in Bethlehem & finibus ejusdem cædes hæc perpetrata est, quod adhuc hodie fieri amat. Ubi enim vera Ecclesia est, ubi Christus in præsepio jacet, ubi verbum & Sacramenta ipsius putè administrantur, ibi persecutio, Crux & Calumnias præstò esse solet. Liliam inter spinas nota est Ecclesiæ, Cant. 2. v. 2.

3. *Vaticinatio.* Factum enim est, inquit Evangelista, ut impleretur prædictio Jeremiæ, quæ extat c. 31. v. 15. Rama est nomen Civitatis sitæ in tribu Benjamin, Jos. 18. v. 25. ponitur hîc per ἀνέξιον, ut intelligamus, tantam fuisse hujus ploratus & ejulatus, vocem, ut etiam in longè distitis locis extra Bethlehemiticos fines in tribu Benjamin audita fuerit. Per Rahel uxorem Jacobi, quæ in finibus Bethlehemiticis olim mortua & sepulta est, Gen. 35. v. 19. matres Bethlehemiticæ & in vicinia ejusdem habitantes intelliguntur. Literaliter quidem prophetia hæc in captivitate Babylonica, ut contextus innuit, per similitudinem verò hîc quoque impleta esse dicitur. Vide Dietericum.

Deus omnia quæ fiunt in tempore, secundum præscientiam suam ab æterno decrevit: Imò capilli nostri numerati sunt, & sine voluntate ejus nullus decidit, Matth. 10. v. 30.

De Tertio.

Restat pars tertia, nempe *curare revocationis*, quam probat

1. *Legati auctoritas.* Defuncto enim in Herode Angelus Josepho apparet in Ægypto, modo quo antea etiam apparuerat, cum fugam ipsi præciperet, nimirum in somno. Ubi de somniis dicendi ansam habebis, quæ sunt triplicia, 1. *naturalia*, Eccles. 5. v. 1. 2. *diabolica*, qualia Weigeliani & Enthusiastæ venditant, 3. *divina*, Gen. 28. v. 12. c. 31. v. 24. c. 37. v. 5. seqq. c. 40. v. 5. c. 41. v. 1. Dan. 2. & 4. v. 10. Naturalia nihil moremur, Sir. 34. v. 1. divina non appetamus, habemus enim Mosen & Prophetas, Luc. 16. v. ult. diabolica detestemur, & benè provideamus ne quacunquè ratione illis implicemur. Omnes enim qui faciunt hæc, abominatur Dominus, Deut. 18. v. 12.

2. *Nuncii suavitas*, quod hæcenus in Ægypto parentes Christi magno desiderio expectaverant. Quadruplici tamen potissimum scætet solatio.

1. *est, dulcis in patriam reditus.* Quamdiu Christus in Ægypto fuerit, ex historia Evangelica certò colligi nequit, alii septem, alii sex, alii duos tantum annos numerant. Ut sit, hoc evidentissimè constat, Christum in Ægypto non semper mansisse, sed revocatum ab Angelo in patriam rediisse. Nos per in obedientiam protoplastorum ex paradiso ejeti in hoc mundo tanquam exules peregrinamur, 1. Cor. 4. v. 11. Sed estote bono animo: Ideò Christus exul factus est, ut nobis reditum in cælestem patriam compararet, Joh. 14. v. 2.

2. *Totalis hostium interitus.* Nam mortui sunt, inquit Angelus, qui animam pueri quærebant, nempe certam Deus tyrannis perse-

Handwritten marginal note:
 3. *in p. 34. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

persecutionis mensuram determinat, qua impletâ, tarditatem pœnæ, vindictæ gravitate compensat. Exempla sunt in promptu, Exod. 14. v. 28. 2. Reg. 19. v. ult. Dan. 4. v. 30. 2. Macc. 9. v. 28.

3. *Certus refugii portus.* Cum enim Josephus extimesceret Archelaum, qui Patri in regno successerat, & patrios mœres induisse non abs re suspicaretur, ecce, divino responso erigitur, ut sine ulla hæsitatione in partes Galilææ secederet, quod fecit etiam Josephus, & habitavit in Civitate Nazareth. Videmus hinc κατὰ νόμον καὶ ἐν ὄντι. Bono igitur virtutū & pietatis exemplo parentes liberis præluceant, nec incentiva præbeant vitiorum. Generationi enim justorum benedicetur, Pl. 112. v. 2.

4. *Scripturæ consensus.* Hoc enim factum est, inquit Evangelista, ut impleretur

id, quod dictum est per Prophetas Nazarenus vocabitur. Quinam verò Prophetæ isti fuerint, ad quos Evangelista provocat, in specie nusquam exprimitur, ut non abs re Hieronymus scribat: Omnes Ecclesiastici quærunt & non inveniunt ubi scriptum sit: quoniam Nazarenus vocabitur. Sed licet non inveniatur quoad literam, invenitur tamen per bonam consequentiam. Vocatur enim Nezar, id est, surculus ex radice Jesse, Es. 11. v. 1. Deinde etiam verus Nezar sive Nazar est, id est, sanctus & consecratus Domino, ut Simson, Jud. 13. v. 5.

Tali scripturarum Consensu Josephus in fide sua valdè confirmatus est, & exilium patienter tulit, sicut omnes fideles sub cruce consolationem ex scripturis haurire oportet, Pl. 119. v. 92.

In Festo Epiphaniæ. *Vnde hoc Festum ita dicitur fieri, vid. ap. Kromay. Syst. p. 1099.*

Evangelium Matt. 2. v. 1-13.

DE Japhet vaticinatus est olim Noah, quod habitaturus sit in tabernaculis Sem, Gen. 9. v. 27. Hoc impleri cœpit in hodierno Evangelio. Per Sem intelliguntur Judæi. Nam ille pater est omnium filiorum Heber, Gen. 10. v. 21. Per Japhet intelliguntur gentes, & dicitur de illis, quod in tabernaculis Sem aliquando habituræ sint, nimirum tempore Novi Testamenti, ubi maceries intergerina destructa, & gentes quoque in consortium Ecclesiæ cooptatæ sunt, Eph. 2. v. 14. Hinc sine dubio Messias duo habet nomina, alterum hebræum, alterum græcum, ut Judæos simul & Græcos ad regnum suum pertinere demonstraret.

Hodie primitias ex ipsius Orientis penetralibus accedere videmus juxta vaticinium Es. 9. v. 3. c. 60. v. 3. seqq.

Nos absque ulterioribus ambagibus Evangelium ad manus sumemus, & considerabimus.

- I. *Magorum adventationem.*
- II. *Hierosolymæ consternationem.*
- III. *Novi Regis præsentationem.*

J. J.

EXEGETIS.

ADjuro vos, filiæ Jerusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nunciatis ei, quia

E 2

quia amore langueo, inquit sponsa Christi, Cant. 5. v. 8. Pari desiderio Magi quærun-
novum Regem Judæorum, cujus stellam in
Oriente viderunt.
Notamus hîc

1. *Appellationem.* Magi enim vocantur,
non ut Simon Magus, Act. 8. v. 9. Sed in sen-
su Persico, quibus Magi erant viri docti, ex-
imii, & variis disciplinis imbuti, præsertim
Astronomiæ exactam habebant scientiam,
hinc ex stellæ apparentis novitate novi etiam
& miri aliquid contigisse colligunt. Ponti-
ficii Reges fuisse contendunt, & quidem nu-
mero tres, primo Melchioris, secundo Cas-
paris, tertio Balthasaris nomen assignant.
Sed sine fundamento. Nos scimus quod fue-
runt 1. Ethnici, qui ad peculium Dei in V. T.
non pertinebant, sed per Christum Judæi &
gentes in unum ovile redacti sunt, Joh. 10. v.
16. Rom. 10. v. 12. 13. 2. Philosophi, qui sapi-
entiam quærebant, ut Paulus ait, 1. Cor. 1.
v. 22. & nihilominus stulti fiunt propter
Christum, 1. Cor. 4. v. 10. Captivantes om-
nem intellectum in obsequium Christi, 2.
Cor. 10. v. 5.

2. *Peregrinationem.* Nam ab Oriente
veniunt Hierosolyman, certa tamen urbs
vel regio non specificatur. Quidam ex veteri-
bus putant Susis ipsos venisse, quæ Persiæ
metropolis est, & ab Hierosolyms distat
milliaria ducenta & octodecim. Quidam ex
Saba venisse autumant ex Ps. 72. v. 10. Es. 60.
v. 6. præsertim quia Ecclesia canit: Reges de
Saba veniunt, aurum, thus, myrrhum offe-
runt. Quod si verum est, iter ~~ducentorum~~
~~est~~ iter ducentorum septuaginta sex millia-
rium emensi sunt. Unde magnum ipsorum
elucet desiderium, quod neque molestiæ
neque impensæ coercere potuerunt.
Sequere hos peregrinantes. O quam mul-

ti sunt inter nos, qui vix tot passibus à tem-
plo distant, quot hi milliariibus ab Hieroso-
lymis & tamen Christum quærere tædet pi-
getque. Supina negligentia! quam Magi o-
lim accusabunt.

*Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperië fugiens per saxa per ignes.*
Sed Christum nemo quærit in verbo & Sa-
cramentis, cujus tamè possessio melior est o-
mnibus opibus pretiosissimis, Prov. 8. v. 11. 12.

3. *Indagationem.* Nam ubi venerunt Hi-
erosolymas, sollicitè inquirunt & subinde
reperunt: ubi est recens natus Rex Judæo-
rum? Hoc etiam, dilecti, nostrum esto sym-
bolum, & cum BernharDO quotidie inge-
minemus:

*Quocunq; loco fuero,
Iesum meum desidero,
Quam lætum cum invenero,
Quam felix cum tenuero.*

Si templum ingrederis, cogita & dic in cor-
de tuo: ubi est novus Rex Judæorum? veni
ut audiam eum, & verba ejus memori corde
reponam. Si confessionarium accedis, tur-
sum cogita: ubi est novus Rex Judæorum?
veni ut remissionē peccatorum ab ipso im-
petrem. Si mensam Domini accedis, quære
cum Magis: ubi est novus Rex Judæorum,
veni ut pignus salutis meæ salvificum, ipsius
corpus sub pane, & sanguinem sub vino ac-
cipiam. Si pericula incurris, & à cunctis ho-
minibus desereris, quærendo insta: ubi est
novus Rex Judæorum? veni, ut afflictionem
meam ipsi aperiam, ejusque auxilium unice
implorem. Hanc indagationem institue,
dum adhuc propè est Dominus, Esa. 55. v. 6.
& stellam verbi tibi lucere sinit, ne postea
cum Antiocho quæras & non invenias,
2. Macc. 9. v. 13.

4. *Annexam rationem,* quæ duplex

1. *Stella.*

Vid. 84 pp.
Tract. Schin.
de Circumf.
p. 305.

1. *Stella apparitio.* Nam vidimus stellam ejus, inquit, in Oriente. De hac stella variæ sunt opiniones. Augustinus & Theophylactus putant fuisse Angelum, qui in figura Cometæ apparuerit, Apoc. 1. v. 20. Pl. 104. v. 4. Exod. 13. v. 21. Sed quia disertè ab Evangelista aliquoties stella appellatur, nos quoque simplicitati verborum in hæremus. Non tamen fuit stella vulgaris, sed nova & inconsueta, quam Deus condidit, ut Evangelista esset divini partus, teste Hidoro, quod inter alia motus etiam docet. Non enim ab Oriente in Occidentem, sed ab Hierosolyma in Bethlehæm, & ita à Septentrione in Meridiem ferebatur. Vide Dietericum.

Si stellam verbi sui Deus tibi oriri sinit, radios ejus noli contemnere, sed surge statim & ambula in luce, dum lucem habes, ne tenebræ te obruant, Joh. 12. v. 35.

2. *Reverentiæ exhibitio.* Nam venimus, inquit, ut adoremus eum. Ecce Magi tam longinquum iter suscipiunt, ut Christo Judæorum Regi debitum honorem exhiberi possint: Nos in omni loco Christum habemus propinquum, non enim longè est ab uno quoque nostrum, in ipso siquidem vivimus, & movemur, & sumus, Act. 17. v. 28. & tamen non adoramus sed blasphemamus quotidie. Hoc certè non impune feremus, Ezech. 39. v. 7.

De Secundo.

Jam sequitur *Hierosolymæ consternatio.* Gaudere debebat totus mundus, & imprimis Hierosolyma, ob Regis hujus natiuitatem, cujus salutaris gratia omnibus apparuerat, Tit. 2. v. 11. Sed ecce contrarium audimus. Dum enim Magi de novo Rege Judæorum quæstionem movent Hierosolymis, movent simul totam Civitatem. Con-

turbatur Rex, conturbatur grex. Regem quod attinet, prodit ille conturbationem suam.

1. *Curiosa percunctatione.* Convocatis enim Principibus & Scribis, qui summa fuerunt ministerii Ecclesiastici capita, studiosè sciscitabatur, ubi Christus nasci deberet.

Herodes aliàs Pontificum & Scribarum hostis erat infentissimus, quos non solum averfabatur, sed etiam persequabatur, & principales ex ipsis jam tum interfecerat. Jam verò ubi necessitas urget, reliquos convocat, & operâ eorum utitur. Idem Mundus adhuc in usu habet. Pastores nihili facti, ipsorum admonitiones aspernantur, sunt mera περιβήματα καὶ καθάρματα, 1. Corinth. 4. v. 13. ut docet historia Ahab, 1. Reg. 22. v. 8. Elisæi, 2. Reg. 2. vers. 23. Jeroboami, 1. Reg. 13. v. 4. Sed quando decumbunt, aut eum tentationibus luctantur, de sind die Pfaffen gus genug / tunc vocantur, tunc amantur, ut claves cœli afferant, & decessuræ animulæ portam paradisi aperiant. Sed cave, ut mundi hac in parte ingenium sequaris. Nam qui me contemnit tempore gratiæ, rursus contemnitur tempore angustiarum, 1. Sam. 2. v. 30.

2. *Clandestinâ Magorum convocatione.* Non patitur Magos diu inter vulgus versari, sed ad se vocat, & in secreto sciscitatur, quando stella exorta sit. Hinc apparet tyrannos in perpetuo metu versari. Non enim est pax impiis, Esa. 57. v. 21. Sonitus terroris semper in auribus illorum, & cum Pax sit insidias suspicantur, Job. 15. v. 21.

Dionysius Syracusanorum tyrannus tonforibus barbam suam non commisit, sed filias suas tondere docuit, & postquam adultæ ætati appropinquabant, manibus ipsarum ferrum quoque non ausus est committere, sed candentium juglandium putamini-

bus barbam simul & capillum aduri iussit, ut Valerius Maximus testatur. Caveant igitur Principes & Dynastæ tyrannidem, ut habeant bonam conscientiam, & in subditorum sinu absque metu indormire possint, ut Eberhardus Dux Wûrtembergicus. Qualis idea boni Principis etiam lobus fuit suo tempore, Iob. 29. v. 12.

3. *Subdolâ insidiatione.* Nam dimittit eos, dicens: Exquirite diligenter super puerum, cumque inveneritis, nunciate mihi, ut & ego veniam & adorem eum. Sed rectè Hieronymus: Devotionem promittit, & gladium acuit, malitiam cordis depingens colore humilitatis. En veram & vivam imaginem omnium hypocritarum, tam in Ecclesiastica congregatione, ubi multi ore appropinquant, sed corde longè sunt, Es. 29. v. 13. quam in politica conversatione, dum plerique ex amicis etiam mel in ore & fel in corde gerunt, de quibus Sirach. c. 19. v. 22. seqq. sed dolosos abominatur Dominus Pf. 5. v. 7.

Deinde conturbatur etiam *Grex*. Quo nomine veniunt

I. *Clerici*, de quibus tria Evangelista memorat. Nam

1. *Vocati concurrunt.* Herodes erat Rex Ethnicus cui parere coguntur. Nam sceptrum de Iuda ablatum erat, unde sine ulteriori scripturarum evolutione colligere debebant, Messiam venisse, Gen. 49. v. 10.

2. *Scripturas evolvunt.* Nihil de traditionibus vel scriptis Patrum. Unica scriptura norma esse debet omnium Conciliorum. Væ qui descenditis in Aegyptum, scilicet ad seculares scientias, & os Domini non interrogatis, scilicet Sacram Scripturam, inquit Esaias c. 31. v. 1. Scriptura est fundamentum & columna fidei nostræ, ut Irenæus

loquitur, ad quam in quæstionibus dubiis remittimur, Esa. 8. v. 20. Ioh. 5. v. 46. Luc. 16. v. 31.

3. *Veritatem erunt*, & ex Mich. 5. v. 2. locum indicant, ubi Messias nasciturus erat, nempe in Bethlehem Iudææ. Ita Magis locum nativitatis monstrant, & tamen cum ipsis Christum non quærunt, multò minus inveniunt. Tales sunt pastores Ecclesiarum bene docentes & malè viventes, Rom. 2. v. 19. seqq. Sed pœnam eò graviolem merentur. Qui enim scit bonum facere, & non facit, ἀμαρτία ἀνθρώπου ἐστίν, inquit Iacobus c. 4. v. 17.

II. *Laici*, de quibus duo in primis Lucas commemorat, quæ ipsis non laudem, sed maximam apud omnem posteritatem ignominiam pariunt. Nam

1. *Bellum metunt.* Novus Rex, cogitant, nova lex, & novum bellum, memores cladum antiquarum, quas in occupando regno ab Herode perpessi fuerunt, atque ita tranquillitatem domesticam saluti æternæ præferunt. Quo ipso typum exhibent eorum, qui agnoscunt quidem doctrinam Evangelii esse veram, sed metunt pericula & persecutiones, quæ Evangelium comitantur. Hos Paulus vocat inimicos Crucis Christi, & æternam ipsis damnationem annunciat, Phil. 3. v. 18. 19.

2. *Christum respiciunt.* Talem Messiam non cupiunt, qui in stabulo jacet pauper & egenus, sed potentem Dynastam & mundanum aliquem Principem, qui polleat virtute, & exercitu benè instructo à jugo Romano ipsos vindicare possit. Sed nondum venit, & nunquam veniet. Regnum enim Messia non est de hoc mundo, Johan. 18. v. 36.

De

De Tertio.

Restat pars ultima, de *Novi Regis præfentatione*, ubi notat Evangelifta Magorum

1. *Digreffionem*, nam cum audiffent Regem, inquit, profecti funt, nimirum diutius Hierofolymis commorari noluerunt, quia nemo ibi erat, qui Regis hujus novi curam aliquam præ fe ferret, proinde rarfus fe accingunt, & ulterius pergunt ad locum à Scribis & Pontificibus fibi indicatum, ut defiderii fui scopum tandem ali- quando attingant.

Digreffionem illam excipit ftella, quæ hætenus aliquandiu, ut videtur, difparuerat, & valde exhilarat Magos

1. *Ortu*. Nam poftquam egrediuntur portam, ecce ftella, quam in Oriente viderant, fe rurfum offert confpiciendam, quâ vilâ, in fide fuâ mirificè confirmantur, & ab omni fcrupulo, quem hætenus Diabolus ipsis injecerat, penitus liberantur.

Hoc tibi in folatium applica, quando fub cruce facula fidei tuæ, concuritur, aut ftella verbi cæleftis per nebulas tentationis obtenebratur. Perge conftanter in via pietatis, & Chriflum quærere ne ceffa, reparabit ftella fuo tempore, & omnes cordis tui ærumnas diffipabit, teftè Davide. Pf. 97. v. 11. Pf. 112. v. 4. exemplo eft Job. c. 1. & 42. v. 11. Tobias, c. 13. v. 1. Sara, Tob. 3. v. 21.

2. *Motu*. Nam præcedebat ipsis, & Ducem quali itineris fe præbebat, locum & domum commonftrans, ubi Maria erat cum puero. Idem facit ftella verbi divini. Proinde fequamur cum Magis ipsis ductum, & non decipi mur, 2. Pet. 1. v. 19. Traditiones & decreta Pontificum funt quali ignis fatuus, qui viatores ludificat &

in præcipitium agit. Sine mendacio confummabitur verbum legis, & fapientia in ore fidelis complanabitur, inquit Sirach c. 34. v. 8.

3. *Statu*. Nam ftetit fuper domum in qua puer eft, & eo ipfo Magis indicat, quod in hac domo novus Rex Judæorum inveniat. Sic ftella verbi divini ftat, ubi Chriflus eft, & non amplius pergit ad reliquias, merita & interceffiones Sanctorum. Nam unus eft Mediator inter Deum & homines, Homo Chriflus Jefus, 1. Tjm. 2. v. 5. & non eft in alio quoquam falus, Act. 4. v. 12.

II. *Ingreffionem*, ubi tria confideranda funt, nam

1. *Quæfium* inveniunt (juxta promiffionem Deut. 4. v. 29.) *in genna* in genna, id in ftabulo. Vid. Difp. præf. Schm. de Cirabim. filij. pho. 16819.

2. *In genna* prociidunt, & non tantum civiliter adorant, ut Calviniani putant, fed etiam religiofè unâ adoratione Deum & hominem venerantur, quod & nobis incumbit. Qui enim non adorat crucifixum, anathema fit, & Dei annumeretur Crucifixoribus, inquit Nazianzenus. Imò hoc ipfum valde urget *παρρησιας* noftram, quando perfuafum habemus, cum quem adoramus, non efle tantum verum Deum, apud quem nihil impoffibile, Luc. 1. v. 37. Sed etiam verum hominem, & ita fratrem noftrum, cujus viscera conturbantur fupernos, ut mifericordiam fuam nobis denegare non poffit, Jer. 31. v. 20. vide etiam Ebr. 4. v. 15. 16.

3. *Munera offerunt*, quæ funt
1. *Euchariftica*, quibus gratum fuum erga Chriftum animum declarare voluerunt, ut in orientalibus regionibus more receptum fuit. Exempla vide Gen. 43. v. 11. 1. Sam. 10. v. 27. 1. Reg. 10. v. 2. Deus Pater cæleftis nos quoque, qui olim fine Chrifto eram, Eph. 2. v. 12. per lucem Evangelii ad præ-

præsepe Filii sui deduxit. Offeramus ipsi munera, nimirum vitulos labiorum nostrorum, Ose. 14. v. 3. quod placebit Deo super vitulum novellum cornua producentem & ungulas, Pl. 69. v. 32. Deinde hoc modo etiam gratitudinem nostram declarare debemus, ut de bonis nostris ad cultum divinum & sustentationem pauperum aliquid erogemus, Prov. 3. v. 9. Gal. 6. v. 6. Esa. 58. v. 7. Matth. 25. v. 42.

2. *Mystica.* Nam

*Aurum, thus, myrrham Regique Deoq;
hominisq;*

Dona ferunt, ut Poeta canit.

Per aurum notatur fides, 1. Pet. 1. v. 7.

1. *Propter pretiositatem*, nam oculi Dei respiciunt fidem, Jer. 5. v. 3.

2. *Propter durabilitatem*, quia sub cruce non labascit, Job. 13. v. 15.

3. *Propter soliditatem*, Pii enim in fide radicati sunt, Col. 1. v. 23.

4. *Propter virtuositatem*, est enim robur animæ nostræ, Rom. 10. v. 11.

Per thus notantur preces, Apoc. 5. v. 8. quia verò externi thuris odor non placet Deo, nisi ei conjunctus sit orationis ardor, Jer. 6. v. 20. videamus ut ex corde contrito preces nostras offeramus, Psal. 51. v. 19.

Per myrrham præfiguratur Carnis mortificatio, Gal. 5. v. 24. sicut enim corpus Christi in sepulchro myrrha unctum fuit, quò etiam in primis Magi, juxta veteres, ob-

latione hujus respexerunt: Ita nos quoque cum Christo mori oportet, Rom. 6. v. 4.

III. *Regressionem.* Ubi notamus

1. *Divinam Providentiam.* Nam in somno acceperunt responsum ne reflecterent ad Herodem. Ita Deus excubat super fidelibus suis ne tyrannorum insidiis illaquerentur, nobis etiam nec cogitantibus nec petentibus, Pl. 121. v. 41. Jer. 31. v. 28.

2. *Viatorum Prudentiam.* Nam aliam viam arripiunt. Unde pulchram allegoriam quidam ex Patribus nectere solent. Oportebat enim, inquit Leo, ut jam in Christum credentes, non per antiquæ conversationis semitas ambularent, sed novam ingressi viam à relictis erroribus abstinerent. Tu fac similiter. Venisti per viam fornicationis, ambula de cætero viam castitatis, venisti per viam avaritiæ, ambula de cætero viam beneficentiæ, &c. Sunt verba Chryostomi. Nam qui post conversionem ad immundi mundi volutabra revertitur, porcis similis est, 2. Pet. 2. v. 20. 21. 22. *Vid. infr. p. 196.*

3. *Termini evidentiam.* quorsum regressi sint, nempe in regionem suam. Quis igitur credit ipsos Colonia sepultos esse? Mera certè fabula est. In regionem suam reversi sunt, inquit Evangelista. Nos etiam in mundo peregrinamur, videre ne hæreamus, sed cum Monica evolemus ad regionem, quæ nobis in cælo parata est, Phil. 3.

v. 20.

Dominica I. post Epiphaniam

Evangelium Luc. 2. v. 41. ad fin.

H Agg. 2. v. 10. de secundo templo à Zorobabel extructo prædictum fuit, quòd illius gloria major sit futura, quàm vel tabernaculi Mosaici, vel templi Salomonæi, quòd utrumque tamen gloria Domini instar nubis implevit, Ex. 40. v. 34.

1. Reg.